

คำลักษณะนามในสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑ - ๘

นางสาว สุรางศรี ทะนงศักดิ์สกุล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๓๓

ISBN 974-577-165-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

016363

๐๑๖๓๖๓

CLASSIFIERS IN THE RATANAKOSIN PERIOD FROM RAMA I - VIII

Miss.Surangsri Tanongsaksakul

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Thai

Graduate School

Chulalongkorn University

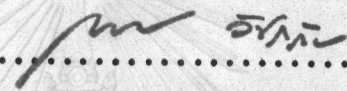
1990

ISBN 974-577-165-1

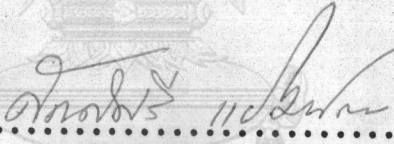

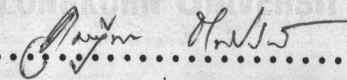
หัวข้อวิทยานิพนธ์ คำสังเขพนามในสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑ - ๔
โดย นางสาวสุรางศรี ทะนงศักดิ์สกุล
ภาควิชา ภาษาไทย
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดุขุฎีพร ชำนิโรคสานต์

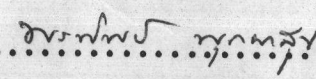
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

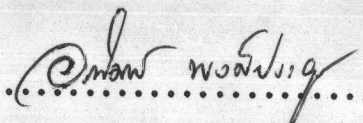

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรราชย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี แย้มนิตดา)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดุขุฎีพร ชำนิโรคสานต์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ พุกผาสุข)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถิพิมพ์ พงศ์ประยูร)

สุรางศรี ทะนงศักดิ์สกุล : คำลักษณนามในสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑ - ๘
(CLASSIFIERS IN THE RATANAKOSIN PERIOD FROM RAMA I - VIII)
อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดุขยิพร ขำนิโรคตานต์, ๒๕๔ หน้า ISBN 974-577-165-1

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาว่าในสมัยรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ - ๘ มีคำลักษณนามอะไรบ้าง และใช้อย่างไร และคำลักษณนามเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงการนำไปอย่างไร โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารต่าง ๆ ของราชการและหนังสือราชการ

ผลการวิจัยพบว่า คำลักษณนามในสมัยรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ - ๘ มี ๔๔๔ คำ จำแนกเป็นคำลักษณนามทั่วไป และคำลักษณนามที่ได้จากมาตราและการประมาณ คำลักษณนามทั้ง ๒ ประเภทนี้ปรากฏใช้กับทั้งนามและกริยา คำลักษณนามในสมัยรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ - ๘ สามารถแบ่งได้เป็น ๓ ช่วง คือ ช่วงที่ ๑ สมัยรัชกาลที่ ๑ - รัชกาลที่ ๓, ช่วงที่ ๒ สมัยรัชกาลที่ ๔ - รัชกาลที่ ๖ และช่วงที่ ๓ สมัยรัชกาลที่ ๗ - รัชกาลที่ ๘ คำลักษณนามที่มีใช้ในสมัยรัชกาลที่ ๑ - รัชกาลที่ ๓ แต่ไม่ปรากฏข้อมูลในสมัยรัชกาลที่ ๔ - รัชกาลที่ ๘ มีจำนวน ๖๓ คำ คำลักษณนามที่มีใช้ในสมัยรัชกาลที่ ๔ - รัชกาลที่ ๖ แต่ไม่ปรากฏข้อมูลในสมัยรัชกาลที่ ๑ - รัชกาลที่ ๓ และรัชกาลที่ ๗ - รัชกาลที่ ๘ มีจำนวน ๘๒ คำ คำลักษณนามที่มีใช้ในสมัยรัชกาลที่ ๗ - รัชกาลที่ ๘ แต่ไม่ปรากฏข้อมูลในสมัยรัชกาลที่ ๑ - รัชกาลที่ ๖ มีจำนวน ๑๒๓ คำ คำลักษณนามที่มีใช้ในสมัยรัชกาลที่ ๑ - รัชกาลที่ ๖ แต่ไม่ปรากฏข้อมูลในสมัยรัชกาลที่ ๗ - รัชกาลที่ ๘ มีจำนวน ๔๗ คำ คำลักษณนามที่มีใช้ในสมัยรัชกาลที่ ๔ - รัชกาลที่ ๘ แต่ไม่ปรากฏข้อมูลในสมัยรัชกาลที่ ๑ - รัชกาลที่ ๓ มีจำนวน ๕๒ คำ คำลักษณนามที่มีใช้ในสมัยรัชกาลที่ ๑ - รัชกาลที่ ๓ และรัชกาลที่ ๗ - รัชกาลที่ ๘ แต่ไม่ปรากฏข้อมูลในสมัยรัชกาลที่ ๔ - รัชกาลที่ ๖ มีจำนวน ๑๖ คำ และคำลักษณนามที่มีใช้ทั้ง ๓ สมัย มีจำนวน ๘๒ คำ การใช้คำลักษณนามกับค่านามบางคำในแต่ละสมัยมีการเปลี่ยนแปลงไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาควิชา ภาษาไทย
สาขาวิชา ภาษาไทย
ปีการศึกษา ๒๕๓๒

ลายมือชื่อนิสิต สุรางศรี ทะนงศักดิ์สกุล
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

SURANGSRI TANONGSAKSAKUL : CLASSIFIERS IN THE RATANAKOSIN PERIOD FROM RAMA I - VIII. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. DUSDEPORN CHAMNIROKASANT. 254 pp. ISBN 974-577-165-1.

The purpose of this study is to investigate the number, the usage and the change in usage of classifiers in the Ratanakosin period dating from Rama I to Rama VIII. This analysis is based on the data found in various government documents and academic books.

The result of the analysis is that there are 494 classifiers in the Thai language used during the period from Rama I to Rama VIII. They can be divided into two types: general classifiers, and classifiers of measurement and estimation. These two types can co-occur with both nouns and verbs. The classifiers during Rama I and Rama VIII can be divided into three periods : the first period from Rama I to Rama III, the second period from Rama IV to Rama VI and the third period from Rama VII to Rama VIII. 63 classifiers used in the first period are not found in the second and the third period. 92 classifiers used in the second period are not found in the first and the third period. 123 classifiers used in the third period are not found in the first and the second period. 47 classifiers used in the first and the second period are not found in the third period. 52 classifiers used in the second and the third period are not found in the first period. 16 classifiers used in the first and the third period are not found in the second period. 92 classifiers are found in all three periods. The usage of classifiers co-occurring with some nouns is changeable in each period.

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาควิชา ภาษาไทย
 สาขาวิชา ภาษาไทย
 ปีการศึกษา ๒๕๓๒

ลายมือชื่อนิติกร สุราวัรี จานงสิทธิ์สาร
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา [Signature]
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดุขฎิพร ขำนิโรศสานต์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งกรุณาให้ความรู้และคำแนะนำแก่ผู้วิจัย
ด้วยความเอาใจใส่อย่างเต็มที่ตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี แย้มนัตตา ผู้ช่วยศาสตราจารย์
อรพิมพ์ พงศ์ประยูร และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ พุกผาสุข ซึ่งได้กรุณาตรวจแก้ไข
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอระลึกถึงความมีน้ำใจของพี่ ๆ และเพื่อนทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือ
และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดเวลาที่ทำวิทยานิพนธ์ และขอบคุณคุณวันเพ็ญ ขาวสอาด ผู้พิมพ์
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้เป็นรูปเล่มที่สวยงาม

และท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา-มารดา ซึ่งสนับสนุนในด้านการเงิน
และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

สุรางศรี ทะนง ศักดิ์สกุล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
บทที่	
๑. บทนำ	๑
๒. การใช้คำลักษณนามทั่วไป	๒๑
๑. คำลักษณนามที่ใช้กับคำนาม	๒๒
๑.๑ คำลักษณนามที่ใช้กับนามที่เป็นรูปธรรม	๒๒
๑.๑.๑ คำลักษณนามที่ใช้กับนามที่เป็นคำเรียกมนุษย์	๒๒
๑.๑.๒ คำลักษณนามที่ใช้กับนามที่เป็นคำเรียกอมมนุษย์	๓๘
๑.๑.๓ คำลักษณนามที่ใช้กับนามที่เป็นคำเรียกสัตว์	๓๘
๑.๑.๔ คำลักษณนามที่ใช้กับนามที่เป็นคำเรียกพืช	๔๕
๑.๑.๕ คำลักษณนามที่ใช้กับนามที่เป็นคำเรียกสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นและสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ	๕๑
ก. คำลักษณนามที่ใช้กับนามที่เป็นสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น	๕๑
ข. คำลักษณนามที่ใช้กับนามที่เป็นสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ	๑๑๘
๑.๒ คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามที่เป็นนามธรรม	๑๒๔
๒. คำลักษณนามที่ใช้กับกริยา	๑๒๖
๓. คำลักษณนามที่ได้จากมาตราและการประมาณ	๑๓๔
๑. คำลักษณนามที่ได้จากมาตรา	๑๓๔

บทที่	หน้า	
๑.๑	มาตราเงิน	๑๓๔
๑.๒	มาตราชั่ง	๑๔๐
๑.๓	มาตราตวง	๑๔๒
๑.๔	มาตราวัด	๑๔๓
๑.๕	มาตราเวลา	๑๔๙
๒.	คำลักษณนามที่ได้จากการประมาณ	๑๕๖
๒.๑	คำลักษณนามที่ได้จากการประมาณโดยใช้กิริยาอาการ	๑๕๖
๒.๒	คำลักษณนามที่ได้จากการประมาณโดยใช้ภาชนะ	๑๕๘
๒.๓	คำลักษณนามที่ได้จากการประมาณโดยใช้อวัยวะ	๑๖๓
๔.	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	๑๖๕
รายการอ้างอิง	๒๔๐
ภาคผนวก	๒๔๗
ประวัติผู้เขียน	๒๕๔

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๑	คำลักษณนามที่ใช้กับนามที่เป็นคำเรียกมนุษย์	๑๖๖
๒	คำลักษณนามที่ใช้กับนามที่เป็นคำเรียกอมนุษย์	๑๗๓
๓	คำลักษณนามที่ใช้กับนามที่เป็นคำเรียกสัตว์	๑๗๔
๔	คำลักษณนามที่ใช้กับนามที่เป็นคำเรียกพืช	๑๗๗
๕	คำลักษณนามที่ใช้กับนามที่เป็นคำเรียกสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น และสิ่ง ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ	๑๘๐
๖	คำลักษณนามที่ใช้กับนามที่เป็นนามธรรม	๒๐๘
๗	คำลักษณนามที่ใช้กับคำกริยาแสดงอาการ	๒๐๙
๘	คำลักษณนามที่ได้จากมาตราเงิน	๒๑๑
๙	คำลักษณนามที่ได้จากมาตราชั่ง	๒๑๓
๑๐	คำลักษณนามที่ได้จากมาตราตวง	๒๑๔
๑๑	คำลักษณนามที่ได้จากมาตราวัด	๒๑๕
๑๒	คำลักษณนามที่ได้จากมาตราเวลา	๒๑๘
๑๓	คำลักษณนามที่ได้จากการประมาณโดยใช้กริยาอาการ	๒๒๐
๑๔	คำลักษณนามที่ได้จากการประมาณโดยใช้ภาชนะ	๒๒๑
๑๕	คำลักษณนามที่ได้จากการประมาณโดยใช้อวัยวะ	๒๒๓
๑๖	แสดงการเปลี่ยนแปลงการใช้คำลักษณนามกับคำนามบางคำ ในแต่ละสมัย	๒๒๔